

Asia: VN/27297/2023

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024-27

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleittain

-

1. Johdanto, yleiset huomiot

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 1. Johdanto, sekä muut yleiset huomiot

-

2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

-

3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

PÄÄASIALLISET HUOMIOT

Ansiotyön ja läheisten hoivavastuiden yhteensovittaminen liittyy keskeisesti sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Kyse ei ole vain pienistä lapsista, vaan enenevässä määrin ikäänntyneiden kotonaan asuvien ihmisten huolenpidon, avun ja hoidon tarpeesta. Sopimuksen tehneistä omaishoitajista noin 70 % on naisia. Erityislusten omaishoitajina toimivista yli 90 % on naisia. Noin 100 000 palkansaajaa vastaa lähes päivittäin jonkun eri kotitaloudessa asuvansa läheisensä huolenpidosta.

Vaativa ja sitova läheisen hoito heikentää siis eniten naisten urakehitystä. Se vaikeuttaa heidän pysymistään työmarkkinoilla, vähentää tehtyjen työtuntien määrää sekä lisää riskiä joutua ennenaikaisesti eläkkeelle. Näillä on suoria vaikutuksia naisten eläkekertymään.

Omaishoitajaliiton keväällä 2024 toteuttaman omaishoitajakyselyn (1 929 vastaajaa) mukaan yli 40 % omaishoitajista raportoi omaishoidon heikentäneen heidän talouttansa. Erityislasten omaishoitajista (408 vastaajaa) jopa yli 60 % kertoi taloutensa heikentyneen.

Omaishoito lisääntyy entisestään tulevaisuudessa, palveluvajeiden syventyessä julkisen talouden haasteiden ja ammattihenkilöpulan vuoksi sekä ikääntyneiden määrän ja hoivan tarpeen kasvaessa. Jos tavoitteena on edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa työelämässä, ei hoivavastuiden ja kustannusten jakautumiselta voi ummistaa silmiään. Lapsiperheiden hoivavastuun parempi huomioon ottaminen on toki tärkeä ja tervetullut ensiaskel, mutta hoivassa tapahtuvan tasa-arvon toteutumisen edistämisen kannalta yksinään riittämätön.

On tärkeää vahvistaa näkökulmaa, joka korostaa ansiotyön ja omaishoidon yhteensovittamista, sillä omaishoito on sosiaaliturvajärjestelmässämme usein aliarvioitu sosiaalinen riski. Tyypillisiä sosiaalisia riskejä ovat vanhuus, sairaus, työkyvyttömyys, työtapaturma tai ammattitauti, työttömyys, vanhemmuus, perheenhuoltajan kuolema, liikenneonnettomuus, potilasvahinko ja rikosvahinko. Näihin kaikkiin on luotu ansioperusteisia tai muilla tavoin määräytyviä vakuutuksia. Tästä listauksesta – kuten myös tästä tasa-arvo-ohjelmaluonnoksesta – omaishoito loistaa poissaolollaan.

OMAISHOITAJALIITTO EHDOTTAA seuraavia täydennyksiä toimenpidesuosituksiin:

1) Uusi toimenpidesuositus: ”Edistetään poikkihallinnollisesti, esim. TEM:n ja STM:n yhteistyönä naisten tasa-arvon toteutumista hoivassa mm. läheis- ja omaishoidosta aiheutuvien ansiotulo- ja eläkekarttumamenetysten korvaamista.

2) Kohdan 3 toimenpidesuositus nro 4 täsmennetään seuraavanlaisesti: ”Selvitetään työnantajille aiheutuvien vanhemmuuden JA MUUN LÄHEISHOIVAN kustannusten jakautumista, korvaamista ja tasaamista Suomen verrokkimaissa. (STM)”

LÄHTEET:

Ilmarinen, Katja; Lindström, Elina; Neijonen, Auri; Honkanen, Sari; Kehusmaa, Sari (2024). Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024 : Hyvinvointialueiden myöntämisperusteet, toimintakäytänteet ja omaishoidon tuen menot, <https://www.julkari.fi/handle/10024/149865>

Pelkonen, E. & Raijas, M. (2023). Työikäisistä omaishoitajista enemmistö käy myös ansiotyössä. Tilastokeskuksen artikkeli 4.9.2023. <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/tyoikaisista-omaishoitajista-enemmisto-kay-myo-ansiotyossa>)

Virtamo, Raittila: Omaishoitajakysely 2024 - Omaishoitajien kokemuksia palveluista sekä omaishoidon vaikutuksesta terveyteen, talouteen ja työssäkäyntiin (2024), Omaishoitajaliitto ry. <https://omaishoitajat.fi/wp-content/uploads/2024/10/Omaishoitajakysely-2024.pdf>

Eläketurvakeskuksen tutkimus vuodelta 2024: Sopimusomaishoitajuuden yhteys työuriin ja eläkkeisiin – rekisteripohjainen tarkastelu 2005 - 2023)

Helsingissä 10.10.2024

Elias Vartio

Oikeudellinen asiantuntija

Omaishoitajaliitto

4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

-

5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

-

6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

-

7. Institutionaaliset rakenteet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 7. Institutionaaliset rakenteet

-

Vartio Elias
Omaishoitajaliitto ry